

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERAS

ĮSAKYMAS DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS VIDAUS KONTROLĖS APRAŠO PATVIRTINIMO

2017 m. vasario 15 d. Nr. 1V-126
Vilnius

1. T v i r t i n u Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vidaus kontrolės aprašą (pridedama).
2. P a v e d u įstaigoms prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos bei vidaus reikalų ministrui pavestose valdymo srityse veikiančioms įstaigoms ir įmonėms parengti ir patvirtinti minėtų įstaigų ir įmonių vidaus kontrolės aprašus iki 2017 m. balandžio 3 d.

Vidaus reikalų ministras

Eimutis Misiūnas

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS VIDAUS KONTROLĖS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vidaus kontrolės aprašas (toliau – Aprašas) nustato tvarką, kuria vadovaujasi Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministras (toliau – vidaus reikalų ministras), viceministrai, ministerijos kancleris (toliau – vadovybė) ir visi Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Ministerija) valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis (toliau – darbuotojai), siekdami užtikrinti, kad Ministerijos vidaus kontrolė (toliau – vidaus kontrolė) būtų tinkamai organizuota, veiksminga ir užtikrintų efektyvią ir veiksmingą Ministerijos veiklą.

2. Vidaus kontrolės sistema Ministerijoje kuriama ir palaikoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymu bei atsižvelgiant į Vidaus kontrolės sukūrimo, veikimo ir tobulinimo, jos vertinimo gaires viešojo sektoriaus subjektams, Viešojo sektoriaus vidaus kontrolės standartų gaires bei Ministerijos veiklos ypatumus.

3. Vidaus kontrolė – tai kompleksinis procesas, kurį įgyvendina Ministerijos vadovybė, darbuotojai ir kuris skirtas nustatyti rizikos veiksnius bei užtikrinti, kad, vadovaujantis Ministerijos misija, būtų įgyvendinami šie tikslai:

3.1. Ministerijos veikla būtų vykdoma įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka pagal vidaus reikalų ministrui pavestų valdymo sričių strateginį veiklos planą ir kitus planavimo dokumentus, programas bei procedūras.

3.2. Ministerijos turtas bei įsipareigojimai tretiesiems asmenims būtų apsaugoti nuo sukčiavimo, iššvaistymo, pasisavinimo, neteisėto valdymo ar kitų neteisėtų veikų.

3.3. Ministerija vykdydama veiklą laikytusi patikimo finansų valdymo principo.

3.4. Informacija apie Ministerijos finansinę ir kitą veiklą būtų teisinga ir pateikiama teisės aktų nustatyta tvarka.

4. Atsakomybė už vidaus kontrolės įgyvendinimą Ministerijoje padalijama taip:

4.1. vadovybė – atsakinga už efektyvios vidaus kontrolės sukūrimą, veikimą ir tobulinimą;

4.2. Ministerijos Vidaus audito skyrius – atsakingas už vidaus kontrolės funkcionavimo įvertinimą vidaus auditą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka;

4.3. Ministerijos Bendrasis departamentas – atsakingas už vidaus kontrolės veiksmingumo stebėseną ir naujų rizikos rūšių kasdieninėje veikloje nustatymą;

4.4. Ministerijos administracijos padalinių vadovai – atsakingi už nuolatinės (kasdienės) stebėsenos užtikrinimą ir rizikos valdymą pagal vadovaujamam padaliniui priskirtas funkcijas.

4.5. darbuotojai – atlikdami savo tiesiogines funkcijas, atsakingi už vidaus kontrolės veiksmingumo užtikrinimą ir veiklos problemų nustatymą; visi darbuotojai atlikdami savo kasdienes funkcijas įgyvendina vidaus kontrolę.

II SKYRIUS

VIDAUS KONTROLĖS ELEMENTAI

5. Vidaus kontrolę sudaro penki tarpusavyje susiję elementai:
  - 5.1. Vidaus kontrolės aplinka.
  - 5.2. Rizikos valdymas.
  - 5.3. Kontrolės veikla.
  - 5.4. Informacija ir komunikacija.
  - 5.5. Stebėseną.
6. Vidaus kontrolės aplinka – tai aplinka, kuri veikia Ministerijos strateginių tikslų, programų tikslų, uždavinių, procesų ir jų vertinimo kriterijų formavimo procesą ir kontrolės organizavimą ir kurioje vyksta Ministerijos veikla, darbuotojai atlieka funkcijas bei įgyvendina savo pareigas ir kurioje funkcionuoja vidaus kontrolė.
  - 6.1. Vidaus kontrolės aplinką sudaro:
    - 6.1.1. vadovybės ir darbuotojų asmeninis ir profesinis sąžiningumas bei moralinės vertybės (vadovybė ir darbuotojai – turi pasižymėti nepriekaištinga reputacija, asmeniniu ir profesiniu sąžiningumu bei moralinėmis vertybėmis, visada laikytis galiojančių elgesio taisyklių);
    - 6.1.2. kompetencija (žinių ir įgūdžių lygis, kuris yra būtinas tvarkingai, etiškai, ekonomiškai, efektyviai ir rezultatyviai Ministerijos veiklai užtikrinti, taip pat geras kiekvieno darbuotojo atsakomybės už vidaus kontrolę supratimas; vadovybė turi siekti užtikrinti, kad darbuotojai turėtų tinkamą kvalifikaciją, pakankamai patirties ir reikiamų įgūdžių savo funkcijoms atlikti ir pareigoms įgyvendinti);
    - 6.1.3. valdymo filosofija ir vadovavimo stilius (vadovybė nuolat motyvuoja ir skatina darbuotojus siekti geriausių veiklos rezultatų; užtikrina, kad darbuotojų funkcijos būtų tinkamai paskirstytos ir nesidubliuotų; būtų vengiama interesų konfliktų);
    - 6.1.4. organizacinė struktūra (administracijos struktūra, kurioje yra nustatytas Ministerijos administracijos padalinių pavaldumas, kompetencija, pareigų ir atsakomybės paskirstymas ir atskaitomybė);
    - 6.1.5. žmogiškųjų išteklių valdymas (darbuotojų priėmimas į darbą Ministerijoje ir atleidimas, mokymai, veiklos vertinimai, skatinimai ir apmokėjimas už darbą).
7. Rizikos valdymas – tai vadovybės, Ministerijos administracijos padalinių ir darbuotojų vykdomas procesas, kuriuo siekiama nustatyti galimą riziką, taikyti priemones rizikai valdyti, pašalinti arba jai sumažinti, kad ji neviršytų rizikos toleravimo laipsnio.
8. Kontrolės veikla – tai veiklos kryptys ir procedūros, įdiegtos Ministerijoje siekiant valdyti riziką ir įgyvendinti Ministerijos tikslus.
  - 8.1. Kontrolės veiklą sudaro:
    - 8.1.1. įgaliojimų, leidimų suteikimas – veikla, užtikrinanti, kad būtų atliekamos tik Ministerijos vadovybės patvirtintos procedūros;
    - 8.1.2. išteklių (taip pat dokumentų) prieigos kontrolė – vertinimas, atliekamas siekiant nustatyti, ar prieigos prie turto teisės suteiktos tik įgaliotiems asmenims, atsakingiems už turto (taip pat informacijos, dokumentų) saugojimą ir (arba) naudojimą;
    - 8.1.3. funkcijų (leidimo davimo, operacijos atlikimo, užregistravimo ir patikrinimo) atskyrimas – Ministerijos administracijos padalinių uždavinių ir funkcijų priskyrimas atitinkamoms pareigybėms, siekiant sumažinti klaidų, apgaulių, kitų neteisėtų veikų riziką;
    - 8.1.4. veiklos ir rezultatų peržiūra – reguliarius Ministerijos administracijos padalinių veiklos atitikties tikslams nustatymas, veiklos teisėtumo, ekonomiškumo, efektyvumo ir

rezultatyvumo įvertinimas, ataskaitinio laikotarpio veiklos rezultatų palyginimas su planuotais ir (arba) pateiktais praėjusio ataskaitinio laikotarpio finansinėje atskaitomybėje ir veiklos ataskaitose;

8.1.5. patikrinimai – Ministerijos administracijos padalinių veiklos procedūrų patikrinimai, kurių metu nustatoma, ar jos atitinka teisės aktų reikalavimus, vidaus reikalų ministro priimtus sprendimus, ar įgyvendinamos priemonės, mažinančios galimų klaidų skaičių, neatitikimų, apgaulių ir kitų neteisėtų veikų mastą (pvz., viešųjų pirkimų procedūrų, dokumentų, įrašų patikrinimai, inventorizacija);

8.1.6. finansų kontrolė (išankstinė, einamoji ir paskesnioji) – procesas, kurio metu užtikrinama, kad Ministerijos turto valdymas, naudojimas, apsauga ir disponavimas juo, sutartiniai įsipareigojimai tretiesiems asmenims atitiktų teisėtumo bei patikimo finansų valdymo principus.

9. Informacija ir komunikacija. Informacija – įvairaus pobūdžio, patikimos, aktualios žinios, kurias galima perduoti, priimti, įsiminti ir panaudoti. Informacijos, susijusios su Ministerijos veikla, pateikimas vadovybei ir darbuotojams turi esminę įtaką Ministerijos veiklos vykdymui ir valdymui. Vadovybei sprendimams priimti Ministerijos administracijos padaliniai turi laiku pranešti aktualią, išsamią, patikimą ir teisingą informaciją apie vidaus ir išorės veiklą, ūkines operacijas, teikiamas ataskaitas ir kitą su Ministerija ir jos veikla susijusią informaciją. Vadovybė turi užtikrinti, kad su informacija apie Ministeriją ir jos veiklą galėtų susipažinti darbuotojai.

Komunikacija – procesas, užtikrinantis nenutrūkstamą informacijos perdavimą Ministerijoje tiek vertikaliai, tiek horizontaliai, taip pat tretiesiems asmenims (visuomenei, piliečiams). Informacija ir komunikacija užtikrina visų vidaus kontrolės elementų funkcionavimą.

Už informaciją ir komunikaciją atsakinga vadovybė, Ministerijos administracijos padalinių vadovai ir darbuotojai.

Tinkamam komunikacijos užtikrinimui Ministerijoje gali būti parengta vidinės ir išorinės komunikacijos strategija.

10. Stebėseną – veiklą, kuri skirta užtikrinti, kad Ministerijoje vidaus kontrolės procedūros veiktų taip, kaip numatyta ir kad jos būtų keičiamos pasikeitus veiklos aplinkos sąlygoms.

10.1. Stebėseną susideda iš:

10.1.1. nuolatinės (kasdienės) stebėsenos (ji apima reguliarią valdymo ir priežiūros veiklą bei kitus veiksmus darbuotojams atliekant savo funkcijas ir įgyvendinant pareigas; nuolatinė stebėseną apima kiekvieną vidaus kontrolės elementą ir veiksmus, nukreiptus prieš vidaus kontrolės neefektyvumą);

10.1.2. atskirų vertinimų (atliekami nustačius tam tikrus faktus, susijusius su vidaus kontrolės veiksmingumo užtikrinimu, ir (ar) nuolatinės stebėsenos metu nustačius veiklos problemas).

III SKYRIUS RIZIKOS VALDYMAS

11. Rizika – tikimybė, kad tam tikri vidiniai ar išoriniai veiksniai gali neigiamai paveikti Ministerijos veiklos tikslų, uždavinių įgyvendinimą ir tinkamą vidaus kontrolės funkcionavimą.

12. Rizikos valdymo procesas yra nuolatinio pobūdžio. Rizikos valdymo procesą sudaro rizikos veiksnių nustatymas, rizikos analizė ir vertinimas, sprendimų dėl reagavimo į riziką priėmimas, rizikos mažinimo priemonių parinkimas, stebėseną ir peržiūra, informacijos perdavimas ir komunikavimas.

13. Už rizikos veiksnių nustatymą, rizikos analizę ir vertinimą Ministerijoje atsakingi Ministerijos administracijos padaliniai; už sprendimų dėl reagavimo į riziką priėmimą ir, kokiais

kriterijais remiantis parenkamas konkretus reagavimo būdas, bei už toleruojamos rizikos lygio nustatymą atsakinga vadovybė.

14. Vidaus reikalų ministras, įgyvendindamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 26 straipsnio 3 dalies 12 punktą, gali pavesti Ministerijos administracijos padaliniam atlikti rizikos valdymo procedūras įstaigose prie Ministerijos ar jam pavestose valdymo srityse veikiančiose įstaigose ir įmonėse.

15. Rizikos valdymas organizuojamas pagal keturias pagrindines veiklos sritis:

15.1. strateginius tikslus – Vidaus reikalų ministrui pavestų valdymo sričių strateginiame veiklos plane ar kituose planavimo dokumentuose užsibrėžti tikslai ir siekiai, rodantys planuojamą pasiekti rezultatą per planavimo dokumento įgyvendinimo laikotarpį;

15.2. veiklos tikslus – Ministerijos efektyvus ir veiksmingas turimų išteklių panaudojimas;

15.3. atskaitomybės tikslus – Ministerijos vidaus ir išorinių ataskaitų patikimumas;

15.4. atitikties tikslus – Ministerijos veiklos atitiktis teisės aktų reikalavimams bei valstybinių priežiūros ir kontrolės institucijų rekomendacijoms ir geros praktikos pavyzdžiams.

16. Nustačius riziką, atliekamas rizikos reikšmingumo nustatymas bei rizikos tikimybės įvertinimas pagal rizikos įvertinimo ir reagavimo į ją matricą (1 priedas) bei parenkami ir vadovybei pateikiami galimi rizikos valdymo būdai, kuriais siūloma reaguoti į riziką:

16.1. dalijimasis / rizikos perleidimas – tai rizikos perdavimas trečiosioms šalims, pvz.: draudžiant ar perkant tam tikras paslaugas;

16.2. mažinimas / rizikos valdymas – tai veiksmai, kuriais siekiama sumažinti rizikos tikimybę ir (ar) poveikį iki toleruojamos rizikos lygio;

16.3. prisiėmimas / toleravimas – nesiimama jokių veiksmų rizikos tikimybei ar poveikiui mažinti;

16.4. vengimas / veiklos nutraukimas – veiklos nutraukimas kilus rizikai.

17. Pasirenkant reagavimo į rizikas būdą, reikia įvertinti tikimybės ir poveikio rezultatą, taip pat kiekvieno iš būdų ekonominį pagrindumą, kad likusi rizika būtų pageidaujamo toleruojamos rizikos lygio.

18. Jei po pritaikyto rizikos valdymo būdo likusi rizika viršija toleruojamos rizikos lygį, vadovybė turi iš naujo apsvarstyti rizikos valdymo būdą arba toleruojamos rizikos lygį.

IV SKYRIUS VIDAUS KONTROLĖS VEIKSMINGUMO UŽTIKRINIMAS

19. Vadovybė formuoja ir palaiko teigiamą požiūrį į vidaus kontrolę Ministerijoje.

20. Vidaus kontrolės veiksmingumas Ministerijoje turi būti užtikrinamas nuolat, darbuotojams atliekant savo funkcijas ir įgyvendinant pareigas.

21. Ministerijos administracijos padaliniai pagal padaliniui priskirtas funkcijas vertina rizikos atsiradimo tikimybę, o nustatę rizikos veiksnius atlieka Aprašo 16 punkte numatytus veiksmus.

22. Ministerijos Bendrasis departamentas, stebėdamas vidaus kontrolės veiksmingumą Ministerijoje ir (ar) siekdamas nustatyti naujas rizikos rūšis kasdieninėje veikloje, vykdo nuolatinę stebėseną ir atlieka atskirus vertinimus (gali būti vertinamos ir peržiūrimos veiklos sritys, procesai ir veiklos, siekiant užtikrinti, kad jos atitiktų galiojančius teisės aktus, veiklos kryptių aprašus, procedūras ar kitus reikalavimus).

23. Vidaus kontrolės veiksmingumo stebėsenai vykdyti ar naujoms rizikoms nustatyti Ministerijos Bendrasis departamentas gali pasirinkti visas teisėtas priemones ir būdus (atliekant nuotolinę stebėseną ir (ar) nuotolinę apklausą; veiklos rodiklių vertinimą; gyventojų apklausą ir

sociologinius tyrimus; klausymynų pildymą; pasitarimų metu gautos informacijos vertinimą ir išvadų bei rekomendacijų rengimą; patikrinimus ir veiklos vertinimus; kitų valstybės institucijų ar įstaigų, turinčių teisę kontroliuoti ministerijos veiklą, pateiktos informacijos vertinimus ar kitais pasirinktais būdais ir priemonėmis, taip pat gali inicijuoti psichologinio klimato tyrimų atlikimą) ir turi teisę:

23.1. gauti iš darbuotojų ar Ministerijos administracijos padalinių visą reikiamą informaciją (dokumentus, ataskaitas, paaiškinimus ir kt.), susijusią su vidaus kontrolės veikimu;

23.2. pasitelkti Ministerijos administracijos padalinių ar įstaigų prie Ministerijos, ar vidaus reikalų ministrui pavestose valdymo srityse veikiančių įstaigų arba įmonių darbuotojus, taip pat kreiptis į kitas institucijas dėl specialistų ir (ar) nepriklausomų ekspertų pasitelkimo specifinėms veiklos sritims vertinti;

23.3. siūlyti vadovybei sudaryti darbo grupę vidaus kontrolės veiksmingumo vertinimams atlikti ar (ir) naujoms rizikų rūšims nustatyti; gavus vadovybės pritarimą, rengiamas vidaus reikalų ministro įsakymo projektas dėl darbo grupės sudarymo.

24. Nustačius naują, kasdienėje veikloje nekontroliuotą riziką (-as) atliekami šio Aprašo 16 punkte numatyti veiksmai.

25. Ministerijos Bendrasis departamentas atlikęs vidaus kontrolės veiksmingumo vertinimą apibendrintą informaciją (ataskaitos, tarnybinio pranešimo ar kita rašytine forma) pateikia vadovybei bei Ministerijos administracijos padaliniui (-iams), su kurio veikla buvo susijęs vertinimas ar rizikos nustatymas.

V SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

26. Ministerijos vadovybė turi vengti perteklinės kontrolės, kuri yra žalinga ir pavojinga ne mažiau nei kontrolės nebuvimas, ir gali sukurti per didelį biurokratinį aparatą.

27. Vidaus kontrolės sistema Ministerijoje gali būti nuolat tobulinama, atsižvelgiant į rizikos valdymo bei vidaus kontrolės stebėsenos ir funkcionavimo įvertinimo metu pateiktas rekomendacijas ir siūlymus.

Rizikos įvertinimo ir reagavimo į ją matrica

Reikšmė ↑	Didelis poveikis / maža tikimybė <i>Nenumatytų atvejų planas</i>	Didelis poveikis / didelė tikimybė <i>Kontrolės procedūros</i>
	Mažas poveikis / maža tikimybė <i>Toleruojama</i>	Mažas poveikis / didelė tikimybė <i>Kontrolės procedūros</i>
	→ Tikimybė	